

HVEDEDVÆRGVIRUS I VINTERSÆD

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Flere finder cikaderne i vintersædsmarkerne. Da viruset kun forventes at findes i begrænset omfang, vurderes risikoen for angreb af hvededværgvirus at være lille.

Der er i flere tilfælde meldt om cikader i vintersæd. Fra Slesvig Holsten meldes nu også om fund. Dværgcikaden *Psammotettix alienus* kan overføre viruset hvededværgvirus, som på engelsk hedder wheat dwarf virus, WDV. VKST har indsendt cikader til artsbestemmelse, og det er dværgcikadearten *Psammotettix alienus*. Se fotos af cikaden og symptomer på angreb i foråret nedenfor.

Cikaderne er ca. 4 mm lange og utrolig livlige. De flyver straks op ved den mindste bevægelse af bladene eller hvis der kommer en skygge henover bladene. Arten har normalt to generationer om året, men kan i varme år udvikle 3 generationer. Der er gode forhold for flyvning og æglægning ved over 15° C.

VÆRTER

Alle kornarter og mange græsser er værter for hvededværgvirus. Angreb i græsser er symptomløse.

I Sverige tillægges viruset kun betydning i hvede. Nyere undersøgelser i Sverige viser, at viruset kan deles i to stammer, som først og fremmest angriber hvede hhv. byg. I Sverige er kun fundet hvedestammen, og angreb er ikke set i byg, men byg dyrkes også kun i mindre omfang i områder med angreb. I rug og triticales er kun set ubetydelige angreb. Angreb er fundet i rajgræs og enårig rapgræs, mens hundegræs, timothe, engsvingel og kvik ikke er værter for viruset.

I Tyskland er fundet tilfælde af betydende angreb i alle vintersædsarter, men mest i hvede.

UDBREDELSE

Viruset er ikke påvist i Danmark, men kan sikkert være til stede i begrænset omfang, især i ældre græsmarker.

I Sverige er hvededværgvirus i visse år ret udbredt i Mellemsverige (på højde med Stockholm), mens viruset kun er mindre udbredt i Sydsverige. Angreb blev første gang påvist i Sydsverige i 2010. Der er ikke nogen forklaring på landsdelforskellene. I Mellemsverige har man hvert år gule fangbakker ude fra slutningen af august til slutningen af oktober for at følge antallet af cikader. Angrebene svinger meget fra år til år ligesom angrebene af havrerødsot. I pletter med angreb er målt meget store udbyttetab.

I Tyskland er viruset også påvist i flere marker i Midt- og Sydtyskland, mens betydende angreb kun sporadisk er fundet i Slesvig Holsten. Heller ikke her er der nogen forklaring på landsdelsforskellene.

BIOLOGI OG SYMPTOMER

Biologi og symptomer ligner meget havrerødsot, og angreb af hvededværgvirus kan godt være blevet forvekslet med havrerødsot.

Ligesom for havrerødsot så fremmes angreb af hvededværgvirus af tidlig såning og lange milde efterår. Reduceret jordbearbejdning fremmer også angreb. Viruset overføres hovedsageligt om efteråret, men kan også overføres om foråret. Viruset overføres relativt hurtigt. Symptomer ses fra foråret og viser sig som pletter eller områder med dværgvækst, manglende gennemskridning og manglende eller skrumpne kerner. Bladene bliver gullige til rødlige. Angrebne planter er mere udsatte for udvintring. Ved tidlige angreb kan symptomer til tider ses efterår/vinter.

Angreb af hvededværgvirus ses tit mere i åbne områder af marken såsom i kørespor, kanten af marken eller i tynde marker, fordi cikaderne bedst kan lide at opholde sig her. Angreb ses også tit i områder af markerne, som er ujævne, og hvor der ligger mange planterester, da cikaderne søger disse steder.

Kilder til virus er græs/frøgræsmarker og stubmarker med spildplanter af korn og modtagelige græsser.

BEKÆMPELSE

Erfaringerne fra Sverige er, at effekten af bekæmpelse varierer, men sjældent er mere end 60-70 procent. Bedst effekt er opnået ved tidlig bekæmpelse med et pyrethroid i vækststadium 11 (1 blad udviklet).

KONKLUSION

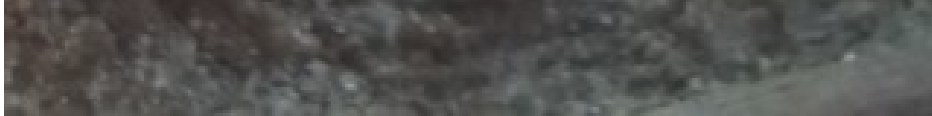
Hvis virus er til stede, og der er mange cikader, kan der i milde efterår i tidligt såede marker opstå kraftige angreb af hvededværgvirus. Hvis virus ikke er til stede eller kun findes sporadisk er risikoen for betydende angreb dog meget lille. Cikadernes direkte sugeskade tillægges ikke betydning. Evt. bekæmpelse af cikader anbefales derfor pt. ikke. Hvis der samtidig er behov for bladlusbekæmpelse, vil bekæmpelse dog blive udført.

Hvis man finder mange cikader i marken, kan man evt. lave et sprøjtevindue og sprøjte med et pyrethroid i et træk, selv om effekten er bedst i 1-bladstadiet.

Hvis man finder spildplanter i stubmarker med symptomer eller senere finder angreb i vintersæden, kan planter sendes til Skadestuen ved SEGES, så der kan udføres en serologisk test for evt. angreb af hvededværgvirus. Det er også muligt på nuværende tidspunkt at indsende cikader og få dem testet for evt. indhold af hvededværgvirus.

Se også flere fotos i tidligere omtale af hvededværgvirus fra 2011: [Hvededværgvirus breder sig i Sverige og Tyskland.](#)

Billede 1 Dværgcikade i hvedemark fotograferet 11. oktober 2018 af Jens Richard Thyssen, LandboSyd.

Billede 2. Dværgcikade i hvedemark fotograferet 11. oktober 2018 af Jens Richard Thyssen, LandboSyd.

Fotos: Habekuß, JKI

Billede 3. Nærbillede af dværgcikaden *Psammotettix alienus*. Foto: Antje Habekuss, JKI.

Billede 4. Angreb af hvededværgvirus i vinterhvede. Foto: Peder Wærn, Jordbruksverket.

Billede 5. Dværgcikaden samt nymfe. Foto: Peder Wærn, Jordbruksverket.

© 2021 - SEGES Projektsitet